

АНГЛІЙСЬКІ НЕОЛОГІЗМИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: СЛОВОТВІРНИЙ АСПЕКТ

Тимошук Н. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
вул. Соборна, 87, Вінниця, Україна
orcid.org/0000-0001-5638-5825
n.tymoshchuk@vtei.edu.ua*

Ключові слова: *лексика,
морфологічне словотворення,
афіксація, телескопія,
конверсія.*

Постійний розвиток є найважливішою умовою існування мови. Процес пізнання світу, поява нових понять і реалій, зміни в суспільному житті, науково-технічний прогрес відбуваються перманентно, потребуючи необхідної кількості нових лексичних одиниць. Статтю присвячено аналізу морфологічних процесів творення англійських неологізмів сфери інформаційних технологій. Актуальність дослідження інноваційної лексики зумовлена її великою кількістю та частотою вживання. Охарактеризовано теоретичні аспекти морфологічного словотворення, розкрито наукові підходи до різних способів морфологічного словотвору в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних мовознавців. З'ясовано походження неологізмів зі сфери інформаційних технологій та способи їх творення в англійській мові. Матеріалом дослідження слугували 436 англійських неологізмів зі сфери інформаційних технологій, вибрані методом суцільної вибірки зі словників The Word Spy, The Urban Dictionary, The Cambridge Dictionary, The Merriam-Webster Dictionary. Здійснений аналіз нової лексики зі сфери інформаційних технологій показав, що зазначена терміносистема є однією з найбільш активних з огляду на кількість нових одиниць, що поповнюють словниковий склад англійської мови. Результати морфологічного аналізу досліджуваних одиниць продемонстрували, що більшість ІТ-неологізмів утворюється шляхом словоскладання. Спостерігається й активність префіксальної словотворчої моделі, зокрема особливо актуалізується префікс *cyber-*. Досліджені лексичні неологізми англійської мови були утворені шляхом словоскладання (47,48%), префіксації (11,97%), суфіксації (8,72%), телескопії (9,63%), абрєвіації (10,78%), усічення (9,63%), конверсії (1,79%).

Перспективу подальших досліджень убачаємо у необхідності аналізу способів перекладу англійських неологізмів у сфері інформаційних технологій.

ENGLISH NEOLOGISMS OF INFORMATION TECHNOLOGY: WORD-FORMATION ASPECT

Tymoshchuk N. M.

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Philology and Translation
Vinnytsia Institute of Trade and Economics
of State University of Trade and Economics
Soborna str., 87, Vinnytsia, Ukraine
orcid.org/0000-0001-5638-5825
n.tymoshchuk@vtei.edu.ua*

Key words: *vocabulary, morphological word formation, affixation, blending, conversion.*

Language is constantly developing its internal and external resources, adapting to ever changing circumstances of social, cultural, political and scientific life, generating new forms, improving its expressive means and devices through their structural complication or simplification. Language is one of those spheres of human activity that are the first to bring reaction to social and other kinds of changes in human life and activities. The article is devoted to analysis of morphological processes of English neologisms in the field of information technology. The relevance of the study of innovative vocabulary is due to its large number and frequency of its use. The article describes the theoretical aspects of morphological word formation, reveals scientific approaches to different ways of morphological word formation in the research of domestic and foreign linguists.

Scientific research has clarified the origins of neologisms in the field of information technology and ways to create them in English. The material of the study was 436 English neologisms in the field of information technology selected by the method of continuous sampling from such dictionaries as The Word Spy, The Urban Dictionary, The Cambridge Dictionary, The Merriam-Webster Dictionary. The analysis of the new vocabulary in the field of information technology showed that this terminology is one of the most active due to the large number of new words supplementing the vocabulary of the English language. The results of morphological analysis showed that most IT neologisms are formed by word formation. The activity of the prefix word-forming model is also observed, in particular, the prefix *cyber-* is especially relevant. The studied lexical neologisms of the English language were created by word formation (47.48%), prefixation (11.97%), suffixation (8.72%), blending (9.63%), abbreviation (10.78%), truncation (9.63%), and conversions (1.79%).

Постановка проблеми. Перманентний розвиток є найважливішою умовою існування мови. Процес пізнання світу, поява нових понять і реалій, зміни в суспільному житті, науково-технічний прогрес відбуваються безперервно, потребуючи необхідної кількості лексичних одиниць. Поява неологізмів демонструє динамізм мови [12, с. 168]. На слушну думку Віолети Нечипоренко, «фактори, що впливають на зміни у мові, можуть бути як лінгвістичними (внутрішніми), так і екстралінгвістичними (зовнішніми)» [9, с. 184]. Це зумовлено тим, що «мова у своїй еволюції проявляє двояку залежність: від середовища, у якому вона існує, з одного боку, та від внутрішнього механізму та устрою – з іншого» [6, с. 126].

Поява неологізмів демонструє динамізм мови. Для сучасної англійської мови характерні різні способи утворення нових лексичних одиниць. Лінгвістичні дослідження доводять, що нова лексика переважно утворюється із власного матеріалу шляхом словотвірних операцій і переосмислення вже наявних одиниць [12, с. 169].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості появи неологізмів у мовній системі, засади їх творення, класифікації, функціонування перманентно ставали об'єктом наукових студій вітчизняних та іноземних лінгвістів. Практичні та теоретичні проблеми неологізмів досліджували J. Algeo, G. Cannon, R. Baayen, A. Darmsteter, C. Cutler, W. Lee, J. Simpson, M. Cohen, B. Gardin,

L. Guilbert, P. Gilbert, L. Derooy, B. Заботкіна, Н. Іваницька, С. Гладько, Т. Ковалевська, В. Нечипоренко, Є. Левашов, Н. Котелова, Т. Ткачук, Л. Терещенко, В. Сергеев, С. Чугу та ін.

Неологізми зі сфери інформаційних технологій неодноразово ставали об'єктом дослідження таких науковців, як M. Covington, D. Kerremans, В. Гладка, К. Никитченко, І. Присяжнюк, С. Мойсеєнко, О. Філь, І. Шилінська.

Цією публікацією ми маємо на меті з'ясувати походження неологізмів зі сфери інформаційних та способи їх творення в англійській мові. Досягнення окресленої мети передбачає вирішення таких завдань: з'ясувати особливості функціонування англійських неологізмів зі сфери інформаційних технологій; дослідити способи їх творення та функціонування англійськомовних неологізмів у сфері інформаційних технологій.

Об'єкт дослідження – англійськомовні неологізми сфери інформаційних технологій. **Предмет дослідження** – способи словотворення англійських неологізмів сфери інформаційних технологій.

Матеріалом дослідження слугували 436 неологізмів, вибрані методом суцільної вибірки зі словників The Word Spy, The Urban Dictionary, The Cambridge Dictionary, The Merriam-Webster Dictionary.

Виклад основного матеріалу. На слуху думку Вікторії Громовенко, морфологічний спосіб словотвору є найпродуктивнішим шляхом збагачення лексичного складу англійської мови, а деривація слугує одним із найпотужніших джерел поповнення лексичного фонду мови [5, с. 44].

У сучасних мовознавчих розвідках виокремлюють такі способи морфологічного словотворення:

1. Афіксація. У процесі продукування похідних одиниць безпосередньо використовують афікси – одиниці морфологічного рівня, репрезентовані суфіксацією та префіксацією. Англійська деривація – здебільшого суто префіксальне або суто суфіксальне утворення [4]. За результатами дослідження G. Cannon, афіксальні одиниці становлять 24% від усіх новостворених слів та є другим продуктивним способом словотворення після словоскладання в англійській мові [14].

2. Словоскладання. Відомо, що словоскладання в англійській мові відбувається в результаті дії двох різних процесів: 1) лексикалізації словосполучення зі зміною порядку розташування його компонентів, а також їх деформацією та морфологізацією; 2) інтеграції словосполучення у складне слово зі збереженням лінійного розташування компонентів [7, с. 62].

3. Телескопія – зрощення фрагментів лексичних одиниць або однієї лексичної одиниці з фрагментом другої [8, с. 24]. Сучасна лінгвістична наука не має єдиної лексеми на позначення телескопічних інновацій, учені-мовознавці використовують такі терміни для номінування цього феномену: слова-злитки (Н. Амосова.), слова-амальгами (І. Гальперін), складноскорочені слова (Р. Кисельова, Н. Шанський), telescoping, telescoped words (І. Арнольд, М. Bryant, І. Berman, К. Баранцев, А. Соколенко, Н. Шанський), blend, blendings (А. Kennedy), contamination (Н. Лаврова, Т. Цимбалюк-Скопненко), portmanteau words (В. Заботкіна, L. Carroll) [13, с. 116].

4. Скорочення (усічення, ініціальні скорочення) – це процес зменшення кількості фонем і/або морфем у наявних словах або в словосполученнях без зміни їхнього лексико-граматичного значення. Процес творення скорочень у сучасній англійській мові як один із видів мовної економії підтверджує думку стосовно того, що максимальний рівень компресії певної інформації найвиразніше відображений саме на лексичному рівні мовної системи [2, с. 161].

Дослідниця Вікторія Громовенко стверджує, що найпростішою формою скорочення є усічення словосполучення на межі його основних частин [5, с. 54]. Як зазначають Д. Квеселевич та В. Сасіна, існують два види скорочень: усічення (contraction, clipping) та аббревіація (initial shortening) [8]. Усічення як спосіб творення лексичних інновацій трактують як процес зменшення кількості фонем чи морфем у словах без зміни їхнього лексико-граматичного значення, у результаті чого з'являється нова номінативна одиниця або варіант вихідної одиниці [1, с. 151].

5. Конверсія. Під конверсією розуміють безафіксальне утворення слова однієї частини мови від слова іншої частини мови як результат семантичного зсуву. Конверсія уможливує утворення слова омонімічного вихідній одиниці. Конверсію визначають як такий вид словотворення, за якого нові слова виникають без зміни основної форми вихідного слова, а саме без додавання або зміни будь-яких морфем, такі слова включають до нової парадигми, вони отримують нові синтаксичні функції, сполучуваність і нове лексико-граматичне значення [10, с. 220].

Далі подаємо здійснений нами аналіз вибірки англійських неологізмів у сфері інформаційних технологій щодо особливостей морфологічного словотвору. Емпіричний матеріал дослідження дає підстави констатувати, що творення аналізованих неологізмів у сучасній англійській мові відбувається за допомогою таких суфіксів: *-ing*, *-ed*, *-er/or*, *-able/ible*, *-ist*, *-tion*, *-ity*. Наприклад, *instant-messaging*, *installable client driver*. Принагідно зазначимо, що шляхом суфіксації було утворено 52 неологізми з вибірки.

Утворення англійських неологізмів у сфері інформаційних технологій шляхом поєднання

префіксів з основами або зі словами характеризуються високою продуктивністю, підтвердженням чого є 38 виокремлені лексеми. Неологізми утворені за допомогою префіксів: *cyber-*, *dis-*, *techno-*, *neuro-*, *net-*, *multi-*, *poly-*, *hyper-*.

Високою продуктивністю відзначився префікс *cyber-*. Прикладами можуть слугувати такі неологізми: *cyberadict*, *cyberbusiness*, *cybercash*, *cybermoney*, *cybercurrency*, *cybermall*, *cyberplaza*, *cybershop*, *cybersurfing*, *cyberventing*, *cyberville*, *cyber-thug*.

Моделі словоскладання демонструють найвищу продуктивність, про що свідчать англійські неологізми у сфері інформаційних технологій (207 одиниць), адже 47,48% аналізованих лексичних одиниць утворено саме цим способом. Наприклад, *clickstream*, *egosurfing*, *datacenter*, *lifecaster*, *lifestreamer*, *front-end*, *click-friendly*.

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал дає змогу говорити про високу продуктивність лексичних інновацій, утворених за двокомпонентною моделлю «Телескопія + Словоскладання» з телескопічним складником *blog* (*web* + *log*, «журнал або щоденник в Інтернеті»). Наприклад, *audioblogger* («аудіоблогер»), *blogstream* («публікація в Інтернеті контенту з блогами»), *blogspotting* («пошуки Інтернет-журналів»), *blogswarm* («одночасне скупчення багатьох користувачів блогами на одній темі, предметі, що призводить до непередбачуваних наслідків та ускладнень»), *blog-book* (Інтернет-книга, яка складається з багатьох Інтернет-журналів).

У нашому дослідженні 42 англійських неологізми сфери інформаційних технологій були сформовані шляхом телескопії. На підставі їх аналізу виявлено такі показники частотності видів телескопії під час творення нових слів: злиття повної основи одного вихідного слова з усиченою основою іншого (57,1%), наприклад *blogebtrity* (*blog* + *celebrity*), *blogstitute* (*blog* + *prostitute*), *blogspoitation* (*blog* + *exploitation*), *crackberry* (*crack* + *BlackBerry*), *Googleverse* (*Google* + *universe*), *nanobot* (*nano* + *robot*), *Webzine* (*web* + *magazine*); злиття двох усичених основ вихідних слів (42,9%), наприклад *edutainment* (*education* + *entertainment*), *digicam* (*digital* + *camera*), *urbot* (*urban* + *robot*), *comptucate* (*computer* + *communicate*).

Творення аналізованих неологізмів за допомогою усичення основ не є частотним способом для англійської мови. Усичені 42 новотвори постали внаслідок елізії початкової (аферезис), середньої (синкопа) або кінцевої (апокопа) частини слова. Наприклад, слова *info* – *information*, *app* – *application*, *mic* – *microphone* з'явилися внаслідок елізії кінцевої частини слова.

Серед англійських неологізмів у сфері інформаційних технологій домінують такі два типи аббревіатур: ініціалізми (*ANPR* – *Automatic Number*

Plate Recognition; *DM* – *Direct Message*; *MFA* – *Multi-Factor Authentication*; *MDM* – *Mobile Device Management*); акроніми (*TRIPS* – *Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*; *SMART* – *Self-Monitoring, Analysis, Reporting and Technology*, *LAN* – *Local Area Network*.). Усі вищезазначені механізми аббревіації використовуються з метою заміни вихідної лексичної одиниці зашифрованим мовним знаком, який економить мовленнєві зусилля і повністю відтворює концептуальну думку вихідного словосполучення. Таким чином, у нашому дослідженні було вибрано 47 неологізмів, утворених шляхом аббревіації.

Конверсія як спосіб словотворення англійських неологізмів у сфері інформаційних технологій є непродуктивним способом творення. Нами виявлено лише вісім випадків творення неологізмів за допомогою конверсії. Результатом конверсії є омонімія. З'являються мовні одиниці, які однакові за звучанням, написанням та формою, але мають різне значення і належать до різних частин мов. Також для таких новоутворень характерна багатозначність у подальшому використанні [3, с. 21]. Відповідно до опрацьованого емпіричного матеріалу, англійські неологізми у сфері інформаційних технологій утворені за такою моделлю: $N \rightarrow V$, де N – іменник, V – дієслово): *a block* (N) \rightarrow *to block* (V); *a blog* (N) \rightarrow *to blog* (V); *a friend* (N) \rightarrow *to friend* (V); *google* (N) \rightarrow *to google* (V); *archive* (N) \rightarrow *to archive* (V).

Таким чином, досліджені лексичні неологізми англійської мови були утворені шляхом словоскладання (47,48%), префіксації (11,97%), суфіксації (8,72%), телескопії (9,63%), аббревіації (10,78%), усичення (9,63%), конверсії (1,79%). У табл. 1 подано кількісну морфологічну характеристику англійських неологізмів зі сфери інформаційних технологій.

Таблиця 1

Морфологічна характеристика англійських ІТ-неологізмів

Спосіб творення		Кількість одиниць	%
Афіксація	Префіксація	52	11,97%
	Суфіксація	38	8,72%
Словоскладання		207	47,48%
Телескопія		42	9,63%
Скоро-чення	Усичення	42	9,63%
	Абревіація	47	10,78%
Конверсія		8	1,79%
Усього		436	100%

Джерело: укомплектовано автором

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Здійснений аналіз нової лексики зі сфери інфор-

маційних технологій показав, що зазначена терміносистема є однією з найбільш активних з огляду на кількість нових одиниць, що поповнюють словниковий склад англійської мови. Результати морфологічного аналізу досліджуваних одиниць продемонстрували, що більшість ІТ-неологізмів утворюється шляхом словоскладання. Спостерігається й активність префіксальної словотворчої моделі, зокрема особливо актуалізується префікс *cyber-*.

Перспективу подальших досліджень убачаємо у необхідності аналізу способів перекладу англійських неологізмів у сфері інформаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балюта Е.Г. Неологізми англійської мови сфери екології (теоретичні засади). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2006. № 27. С. 148–152.
2. Бортничук Е.Н., Василенко І.В., Пастушенко Л.П. Словообразование в современном английском языке. Киев : Вища школа, 1988. 261 с.
3. Ведь Т.М. Сфери вживання лексичних інновацій ХХІ століття у межах медійного дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2019. № 38. Т. 2. С. 70–73.
4. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця : Нова книга, 2008. 246 с.
5. Громовенко В.В. Словотворення політичних неологізмів в українській та англійській мовах: зіставний аспект : дис. ... докт. філософії : 035 ; 03. Одеса, 2021. 204 с.
6. Максимов С.Є. Англійська як «міжнародна допоміжна мова» епохи глобалізації на європейському просторі. *Наукові записки. Серія «Філологічні науки (мовознавство)»*. 2010. Вип. 89(2). С. 126–130.
7. Квеселевич Д.І. Интеграция словосочетания в современном английском языке. Киев : Вища школа, 1983. 84 с.
8. Квеселевич Д.І., Сасіна В.П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Вінниця : Нова книга, 2003. 128 с.
9. Нечипоренко В. Неологізація як сучасний засіб поповнення словникового складу англійської мови. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України* : зб. наук. пр. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 14–16 вересня 2021 р. Вінниця, 2021. Ч. 4. С. 184–190. URL: <http://www.vtei.edu.ua/doc/2021/1416092021/4.pdf#page=184>
10. Татаранюк С.П. Конверсія як один з основних способів утворення неологізмів сфери екології людини (на прикладі англійської мови). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 2012. № 22. С. 219–222. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnuffm_2012_22_54
11. Тимошенко Т.Р. Телескопия в словообразовательной системе современного английского языка. Киев : Наук. думка, 1976. 153 с.
12. Тимошук Н.М. Неологізми на позначення явищ COVID-19: морфологічний аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 35. Т. 5. С. 168–172. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/card.php?lang=en&id=27146>
13. Тимошук Н.М. Телескопізми сучасної англійської мови: дефініція та типологія. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 47. Т. 4. С. 115–118. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/card.php?lang=en&id=27574>
14. Cannon G. Blends in English word-formation. 1986. P. 725–53. URL: www.semanticscholar.org/paper/Blends-in-English-word-formation-Cannon

REFERENCES

1. Baliuta, E.H. (2006) Neolohizmy anhliskoi movy sfery ekolohii (teoretychni zasady) [Neologisms of the English language in the field of ecology (theoretical foundations)]. *Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University*, no. 27, pp. 148–152.
2. Bortnichuk, Ye.N., Vasilenko, I.V., Pastushenko, L.P. (1988) Slovoobrazovanie v sovremennom angliiskom yazike [Word formation in modern English]. Kyiv : Vyscha shkola.
3. Ved, T.M. (2019) Sfery vzhivannia leksychnykh innovatsii 21 stolittia u mezhakh mediinoho dyskursu [Spheres of using lexical innovations of the 21st century within media discourse]. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology*, issue 38, vol. 2, pp. 70–73.
4. Verba, L.H. (2008) Porivnialna leksykologhiia anhliskoi ta ukrainskoi mov [Comparative lexicology of English and Ukrainian languages]. Vinnytsia: Nova knyha.
5. Hromovenko, V.V. (2021) Slovtvorennia politychnykh neolohizmiv v ukrainskii ta anhliskii movakh: zistavnyi aspekt [Word formation of political neologisms in Ukrainian and English: a comparative aspect]: PhD Thesis. Odesa.
6. Maksimov, S.Ye. (2010). Anhliska yak "mizhnarodna dopomizhna mova" epokhy hlobalizatsii na Yevropeiskomu prostori [English as an 'international auxiliary language' of the era of globalization in the European space].

- Proceedings. Series: Philological sciences (linguistics)*, vol. 89 (2), pp. 126–130.
7. Kveselevich, D.I. (1983). Integratsiya slovosochetaniya v sovremennom angliyskom yazyike [Phrase Integration in Modern English]. Kyiv : Vyscha shkola.
 8. Kveselevych, D.I., Sasina, V.P. (2003). Praktykum z leksykolohii suchasnoi anhliiskoi movy [Workshop on lexicology of the modern English language]. Vinnytsia: Nova knyha.
 9. Nechyporenko, V. (2021) Neolohizatsiia yak suchasnyi zasib popovnennia slovnykovoho skladu anhliiskoi movy [Neologization as a modern means of English vocabulary replenishing]. *Socio-political, economic and humanitarian dimensions of European integration of Ukraine: a collection of scientific papers of the Ninth International Scientific and Practical Conference, Vinnytsia, part 4*, pp. 184–190, URL: <http://www.vtei.edu.ua/doc/2021/1416092021/4.pdf#page=184>.
 10. Tataraniuk, S.P. (2012). Konversiiia yak odyin z osnovnykh sposobiv utvorennia neolohizmiv sfery ekolohii liudyny (na prykladi anhliiskoi movy) [Conversion as one of the main ways of forming neologisms in the field of human ecology (on the example of the English language)]. *Scientific bulletin of Lesya Ukrainka Volyn National University. Philological sciences. Linguistics*, vol. 22, pp. 219–222. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnuflm_2012_22_54
 11. Timoshenko, T.R. (1976). Teleskopiya v slovoobrazovatelnoy sisteme sovremennogo angliyskogo yazyika [Blending in the word-formation system of modern English]. Kyiv: Naukova dumka.
 12. Tymoshchuk, N.M. (2021) Neolohizmy na poznachennia yavvshch COVID-19: morfolohichni aspekt [Neologisms Denoting the Phenomena of COVID-19: Morphological Aspect]. *Topical issues of the humanities: an intercollegiate collection of researchers working with young people with Drohobych workers at Ivan Franko University*, issue 35, vol. 5, pp. 168–172. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/card.php?lang=en&id=27146> [in Ukrainian].
 13. Tymoshchuk, N.M. (2022). Teleskopizmy suchasnoi anhliiskoi movy: definitsiia ta typolohiia [Telescopisms of modern English: definition and typology] *Topical issues of the humanities: an intercollegiate collection of researchers working with young people with Drohobych workers at Ivan Franko University*, issue 47, vol. 4, pp. 115–118. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/card.php?lang=en&id=27574>
 14. Cannon, G. (1986) Blends in English word-formation, pp. 725–753. URL: www.semanticscholar.org/paper/Blends-in-English-word-formation-Cannon